

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Andrzej Siuchniński

w sprawie **M. R.**

oskarżonego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art 197 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 12 lipca 2023 r.,

skargi prokuratora

na wyrok sądu odwoławczego - Sądu Okręgowego w Suwałkach

z dnia 23 marca 2023 r., sygn. akt II Ka 79/23,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Augustowie VI Zamiejscowy Wydział Karny
z siedzibą w Sejnach

z dnia 14 grudnia 2022 r., sygn. akt VI K 212/22

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Suwałkach do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Augustowie VI Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą w Sejnach z dnia 14 grudnia 2022 r., sygn. akt VI K 212/22, M. R. został uznany za winnego przestępstwa zakwalifikowanego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 197 § 1 k.k., za co wymierzono mu karę 4 lat pozbawienia wolności, z orzeczeniem ponadto względem oskarżonego środka kompensacyjnego poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej kwoty 12.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz orzeczono o kosztach sądowych.

Po rozpoznaniu apelacji prokuratora i obrońcy oskarżonego od tego wyroku, Sąd Okręgowy w Suwałkach, wyrokiem z dnia 23 marca 2023 r., sygn. akt II Ka 79/23, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi *meriti* do ponownego rozpoznania.

Skargę od tegoż wyroku wniósł prokurator. Skarżący zarzucił mu naruszenie prawa procesowego, tj. art. 437 § 2 k.p.k., polegające na uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Augustowie VI Zamiejscowemu Wydziałowi Karnemu z/s w Sejnach, mimo braku w zaskarżonym apelacją oskarżyciela publicznego i apelacją obrońcy oskarżonego M. R. wyroku Sądu I instancji uchybień z art. 439 § 1 k.p.k. i braku konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi obrońca wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Skarga okazała się zasadna.

Trafnie prokurator podaje, że w procedowaniu Sądu odwoławczego doszło do naruszenia art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., co skutkowało w efekcie uwzględnieniem skargi.

Przypomnieć wpierw wypada, że zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego. Niezależnie przy tym od podstawy wydania kasatoryjnego wyroku, kontrola w trybie skargi nie może ograniczyć się jednak tylko do sprawdzenia czy sąd odwoławczy podał formalnie dopuszczalną podstawę

uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, ale należy zbadać, czy w realiach konkretnej sprawy rzeczywiście istniała taka podstawa (zob. uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17).

W sprawie niniejszej Sąd odwoławczy formalnie powołał się na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Rzecz jednak w tym, że stwierdzone przez ten Sąd uchybienia nie stanowiły podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego.

Jak wskazał bowiem Sąd odwoławczy, wyrok Sądu *meriti* zapadł przedwcześnie, bez dostatecznego wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, zaś ustalenia faktyczne oparto o materiał dowodowy w sposób sprzeczny z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w art. 7 k.p.k. W ocenie Sądu odwoławczego nie sposób przyjąć twierdzeń Sądu I instancji, że oskarżony zmierzał do obcowania płciowego z pokrzywdzoną, czego Sąd Rejonowy nie wykazał. Mając zatem na względzie okoliczności przedmiotowej sprawy trudno jest zdaniem Sądu odwoławczego mówić o wypełnieniu przez oskarżonego znamion czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 197 § 1 k.k. W postępowaniu ponownym należy zaś rozważyć, czy nie doszło do wypełnienia przez oskarżonego znamion czynu z art. 197 § 2 k.k. W konsekwencji zdaniem Sądu odwoławczego należy przesłuchać raz jeszcze oskarżonego, pokrzywdzoną, a także świadków na okoliczność ustalenia, jakiego czynu znamiona wypełnił oskarżony w trakcie przedmiotowego zdarzenia, a następnie ocenić materiał dowodowy z uwzględnieniem art. 7 k.p.k. i wreszcie dokonać oceny prawnokarnej czynu oskarżonego.

Powyższe wywody nie stanowią jednak dostatecznego uzasadnienia dla zaskarżonej niniejszą skargą decyzji Sądu odwoławczego. Podstawę uchylenia wyroku stanowić może bowiem dopiero konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości. Wytyczne Sądu drugiej instancji na tego rodzaju konieczność jednak nie wskazywały. Sygnalizują one *de facto* samą potrzebę odmiennej oceny prawnej zachowania oskarżonego. Sąd odwoławczy przesądził przecież, że oskarżonemu nie sposób przypisać przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 197 § 1 k.k., ale rozważać można wypełnienie zachowaniem oskarżonego znamion przestępstwa z art. 197 § 2 k.k. Powyższe wywody Sąd ten poczynił właśnie

w oparciu o dostępny już na tym etapie materiał dowodowy sprawy. W ocenie Sądu brak jest dowodów na to, że oskarżony zmierzał do odbycia z pokrzywdzoną stosunku płciowego, gdyż nie wynika to z zeznań pokrzywdzonej, zaś sam oskarżony stanowczo temu zaprzeczył, a przy tym świadek J. S. zeznał odnośnie pokrzywdzonej: „ona była wystraszona, płakała, relacja była jednoznaczna, że odniosła wrażenie, że doszło do innej czynności seksualnej na tym etapie”. W istocie Sądowi odwoławczemu chodzi zatem o dokonanie prawidłowej oceny dowodów, tj. w zgodzie z art. 7 k.p.k. i wyciągnięcie trafnych wniosków co do oceny prawnokarnej czynu zarzucanego oskarżonemu, a ewentualnie dokonanie uzupełnień w zakresie postępowania dowodowego poprzez „dopytanie” osobowych źródeł dowodowych. Nie sposób więc twierdzić, że za rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego przemawia konieczność ponowienia przewodu w całości. Utrwalone jest już przy tym zapatrywanie, że potrzeba dokonania ponownej oceny dowodów nie może stanowić powodu do wydania przez sąd odwoławczy rozstrzygnięcia kasatoryjnego, jako że nie stanowi ona przesłanki z art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.

Jeżeli zatem nie zachodzi konieczność przeprowadzenia raz jeszcze wszystkich dowodów, nie było dopuszczalne uchylenie zaskarżonego apelacją wyroku. Jak wyjaśniono w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji. Na tego rodzaju okoliczności Sąd Okręgowy w sprawie niniejszej nie wskazuje.

Podkreślenia wymaga jeszcze, że w realiach sprawy nic nie stało na przeszkodzie (w szczególności takiej bariery nie stanowiła reguła *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k.), aby to Sąd odwoławczy – o ile ostatecznie uznałby ten krok za postąpienie uzasadnione - odmiennie ocenił zdarzenie stanowiące przedmiot osądu w kierunku przypisania oskarżonemu przestępstwa z art. 197 § 2 k.k. Na marginesie wskazać trzeba, że byłaby to zmiana na korzyść oskarżonego. Z kolei w razie dostrzeżenia potrzeby dokonania uzupełnień w zakresie postępowania dowodowego, Sąd

odwoławczy władny byłby ich dokonać. Przypomnieć trzeba, że zgodnie z obecnie obowiązującym modelem postępowania odwoławczego to na sąd drugiej instancji nałożony jest obowiązek reformatoryjnego orzekania, skoro wydanie orzeczenia kasatoryjnego dopuszczalne jest wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. Tym samym, jeżeli jest to niezbędne dla dokonania prawidłowej kontroli instancyjnej, to sąd ten przejmuje rolę sądu merytorycznego, co łączy się z dopuszczalnością odmiennej oceny dowodów i poczynienia odmiennych ustaleń faktycznych, do czego niekiedy wymagane jest uzupełnienie postępowania dowodowego. W niniejszej sprawie, dostrzegając mankamenty postępowania, Sąd Okręgowy powinien samemu dokonać sygnalizowanych czynności, a nie uchylać w tym celu zaskarżony apelacją wyrok i przekazywać sprawę do ponownego rozpoznania.

Wszystkie te rozważania świadczą o tym, że rację przyznać należy skarżącemu, gdy twierdzi, iż Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku dopuścił się uchybienia przepisowi art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. Z tego też powodu skargę tę uwzględniono, co skutkowało koniecznością uchylenia przez Sąd Najwyższy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Suwałkach do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.

JK

[a!]